

Fallstudie Konsumentprodukter/skor

Det har under senare tid blivit ett ökat intresse för hållbarhetsfrågor inom skobranschen vilket bland annat kan ses genom ett ökat intresse för Swedish Shoe Environmental Initiative (SSEI). Ett av de konkreta resultaten av det ökade intresset är det materialindex som SSEI utvecklat i samarbete med IVL Svenska Miljöinstitutet. En viktig aspekt när det gäller hållbarhetsarbete och frågor om resurseffektivitet är att det till stor del saknas operativa verktyg som är anpassade till skobranschen. Branschen karaktäriseras av att största delen av produktionen äger rum i Asien av underleverantörer vilket medför att det kan vara svårt att påverka och även kontrollera produktionen.

Man ska vara vidare uppmärksam på att de olika företagen ofta hanterar ett stort antal olika modeller och att serierna ofta är små. Även om det finns några stora aktörer i branschen så finns det ett stort antal mindre företag med begränsade personella resurser när det gäller hållbarhetsfrågor. Man ska vara uppmärksam på att ett företag med i storleksordningen 10 anställda ofta hanterar 400 - 500 olika unika modeller. Vidare arbetar skobranschen som nämnts ofta med små serier av skor. Uppskattningsvis arbetar stora aktörer med 500 – 1500 par/modell, en medelstor aktör arbetar kanske med 300 par/modell men det förekommer serier bestående av enbart 50 par/modell. Det är framförallt vanligt med små serier när det gäller e-handel eftersom man byter modeller ofta i samband med e-handel för att ha en levande hemsida med nya modeller. Detta gör att de operativa verktyg som branschen kan använda måste vara enkla att använda och ge ett tydligt resultat som är lätt att förstå.

Undersökningar har visat att miljöbelastningen från en sko primärt beror på vilka material man använder och cirka 80 % av miljöbelastningen kommer från tillverkning av materialen som ingår i skon. Detta var bakgrunden till att skobranschen önskade att utveckla ett materialindex specifikt för skor.

Materialindexet är utvecklat i samarbete med IVL Svenska Miljöinstitutet där SSEI identifierade relevanta material och vilka miljöpåverkanskriterier som skulle ingå i indexet. IVL Svenska Miljöinstitutet genomförde därefter studier och undersökningar och utvecklade indexet med de miljödata som behövdes. Materialindexet är primärt avsett för att användas i samband med design och produktutveckling samt vid produktion och inköp.

Indexet är Excel-baserat och inkluderar 40 material som ofta används vid skotillverkning. Målsättningen har varit att miljöklassificera olika skomaterial och därigenom kunna beräkna ett miljöindex för en hel sko där ett högre index indikerar en högre miljöpåverkan.

Varje material är karaktäriserat enligt sex olika kategorier för miljöpåverkan. Dessa är klimatpåverkan; ekotoxicitet, humantoxicitet, vattenförbrukning, utarmning av materialresurser (såsom metaller) samt användning av fossila resurser (t ex olja).

Materialindexet är lätt att använda och de information som krävs för att beräkna det totala skoindexet är vikten för varje material och skons totala vikt i gram.

Verktyget kan användas för att jämföra miljöpåverkan av olika skor. Materialindexet anger ett totalindex för varje sko i en skala från 0 - 100 där ett högre index indikerar en högre miljöpåverkan. Vidare anger indexet ett värde för varje miljöpåverkanskategori.

Några punkter som de företag som använt indexet fört fram är att det är svårt att exakt veta vad resultatet man får egentligen innebär, att det ofta är relativt små skillnader och vidare har några potentiella användare undrat om man kan använda indexet till att få ett mått på klimatpåverkan (klimatpåverkan är en av de sex miljöpåverkanskategorier som ingår i indexet). Slutligen har det också kommit förslag på att man bör kunna ta hänsyn till livslängden för en sko eftersom detta har stor påverkan på miljöbelastningen (en hållbar sko är att föredra jämfört med en sko med kort livslängd).

IVL har därför gjort förbättringar av indexet som ett led i NAV-projektet för att göra indexet mer operationellt för potentiella användare (företag i skobranschen). Följande ändringar har genomförts i projektet:

1. Möjlighet att knappa in beräknad livslängd så att indexet tar hänsyn till livslängden.
2. Ett monetärt värde på miljökostnaden enligt EPS-systemet kommer fram för varje skomodell. Detta betyder att effekten av miljöpåverkan värderas ekonomiskt.
3. Indexet ger förutom den tidigare information även information om klimatpåverkan.

Indexet har under projekttiden testats av de tre företag som deltagit i projektet. Ett tjugotal olika skomodeller har testats med indexet. Några slutsatser är att det är positivt att få med miljökostnad men nödvändigt att klart definiera vad det egentligen betyder. Det är positivt att man nu kan ta hänsyn till livslängd hos en produkt eftersom detta har mycket stort inflytande på miljöpåverkan. Vidare är det flera företag inom SSEI som gärna enkelt vill kunna få information om klimatpåverkan från indexet. I detta sammanhang ska man vara uppmärksam på att indexet ger en förenklad bild av verkligheten och informationen kan användas till att få en indikation på klimatpåverkan samt hur olika material kan påverka klimatpåverkan. Däremot går det inte att använda indexet till att bestämma klimatpåverkan för specifika produkter utan då behöver man använda produktspecifika data (ex. läder får samma värde i indexet oberoende om man använder läder tillverkat från ett garveri i Sverige eller ett garveri från Bangladesh som ger högre miljöpåverkan medan det i verkligheten är stor skillnad på miljöpåverkan). Ett resultat av detta är att en manual till användning av indexet utarbetades i slutet av projektet som beskriver vad indexet kan användas till och vad det inte kan användas till.

Vidare har indexet testats av Volvo Cars. Detta var egentligen inte planerat från starten men blev en positiv sidoeffekt av projektet. Volvo Cars testade indexet på fyra olika interiörer med goda resultat. Volvo Cars bedömde att indexet var enkelt att använda, gav mycket information direkt, är ett bra verktyg i samband med beslut och ytterligare en fördel är att verktyget inte enbart värderar klimatpåverkan utan även andra miljöpåverkanskategorier. Några förslag till förbättringar var att göra det möjligt att jämföra olika interiörer exempelvis i tabellform eller i form av diagram. Vidare skulle det vara en fördel om de olika parametrarna i indexet kunde förklaras bättre.

Flera företag i SSEI har under senare år informerat att de börjat använda indexet för att värdera en stor del av nuvarande sko-kollektion vilket är en positiv indirekt effekt av NAV-projektet.

En viktig del av projektet har varit att sprida resultatet för bredare användning. Materialindexet har kommunicerats till beslutsfattare, till utbildning (framtidens hållbarhetsutvecklare) samt skobranschen primärt genom SSEI.